

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAS 556. PLENĀRSESĪJA – INTERACTIO,
2.12.2020.–3.12.2020.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Ceļā uz ES stratēģiju zaļo
prasmju un kompetenču vispārējai uzlabošanai”

(pašiniciatīvas atzinums)

(2021/C 56/01)

Ziņotāja: **Tatjana BABRAUSKIENĒ**

Pilnsapulces lēmums	20.2.2020.
Juridiskais pamats	Reglamenta 32. panta 2. punkts Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	11.11.2020.
Pieņemts plenārsesijā	2.12.2020.
Plenārsesija Nr.	556
Balsojuma rezultāts	241/4/8
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK uzsver, ka **atbildība par vidi ir pienākums ikvienam**. Ilgtspējīga vides attīstība prasa radikālas sociālās pārmaiņas, tostarp individuālas un kolektīvas izmaiņas mūsu mentalitātē, uzvedībā, dzīvesveidā, kā arī mūsu valstu un sabiedrību sociālajā, politiskajā un ekonomiskajā organizācijā.

1.2. EESK aicina dalībvalstis izveidot efektīvas valstu stratēģijas, iesaistoties sociālajiem partneriem un attiecīgajām ieinteresētajām personām, lai veiktu darbības **ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM)** steidzamai īstenošanai, kas rosina valstis rīkoties iekļaujošas, taisnīgas un kvalitatīvas izglītības (4. IAM) un klimata pārmaiņu (13. IAM) jomā. Konkrēti, 13.3. mērķuzdevums ir “uzlabot izglītību, izpratnes veicināšanu un cilvēcisko un institucionālo spēju klimata pārmaiņu mazināšanas, pielāgošanās, ietekmes mazināšanas un agrīnās brīdināšanas jomās”. 4.7. mērķuzdevums ir “nodrošināt, ka visi apmācāmie apgūst zināšanas un prasmes, kas vajadzīgas ilgtspējīgas attīstības veicināšanai”, kas ir paredzēts ne tikai nolūkā uzlabot prasmes un veicināt ekonomiku, bet arī lai sekmētu **globālo pilsoniskumu un mieru**. Izglītībai šajās pārmaiņās ir būtiska loma, kas neaprobežojas tikai ar vides jautājumu aplūkošanu mācību programmā.

1.3. EESK aicina Eiropas Komisiju un dalībvalstis īstenot **Eiropas sociālo tiesību pīlāra (ESTP)** pirmo principu, proti, visiem Eiropā nodrošināt tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu izglītību, apmācību un mūžizglītību, tās piemērot, lai uzlabotu zaļo prasmju un kompetenču nodrošināšanu vides aizsardzības nolūkos, un profesionālās prasmes visiem, lai atbalstītu šā principa īstenošanu ar ilgtspējīgu publisko finansējumu, par ko panākta vienošanās ar sociālajiem partneriem un pilsonisko sabiedrību.

1.4. EESK uzskata, ka zaļās prasmes, atbildība par vidi un ilgtspējīga attīstība būtu transversāli jāintegre visos mācību rezultātos (zināšanās, prasmēs, attieksmē un vērtībās) jebkura vecuma izglītojamo formālajās, neformālajās un ikdienējās mācībās un visās izglītības nozarēs, mācekļībās un darbinieku apmācības shēmās gan zaļajās nozarēs, gan ārpus tām.

1.5. EESK atgādina Eiropas Komisijai un dalībvalstīm, ka vides politika ir labāk jāsaista ar nodarbinātības un izglītības politiku. Tam būtu arī jāpalīdz koncentrēties uz prasmju paredzēšanu un prasmju attīstību bezdarbniekiem vai strādājošiem cilvēkiem, kuru apmācībā būtu jāaptver atbildība par vidi un īpaši jāvērs uzmanība uz zaļajām prasmēm. Tāpēc būtiski ir nodrošināt, ka mācībās un mācīšanās klimata pārmaiņu jautājumi tiek saskaņoti ar demokrātisku skolu kultūru un ar “zaļās kultūras” mācīšanās vidi, kurā **veidojas zaļās skolas**, kas, nodrošinot atbilstošu, klimatam nekaitīgu un vidi saudzējošu infrastruktūru, ilgtspējīgi darbojas partnerībā ar visām skolu darbā ieinteresētajām personām un skolēnus sagatavo klimata pārmaiņu mazināšanai kā aktīvus pilsoņus, kuri to darīs arī savās turpmākajās darbvietās.

1.6. EESK aicina Eiropas Komisiju veikt **ES līmeņa izpēti** par zaļo prasmju un kompetenču veidošanu dalībvalstīs un savu politikas stratēģiju balstīt uz šādu izpēti. Skolēniem būtisks informācijas avots par vides jautājumiem ir skolas, jo īpaši “vizuāla” interneta, sociālo plašsaziņas līdzekļu un viltus ziņu laikmetā. Tomēr ir vajadzīga plašāka informācija par ES dalībvalstu politiku attiecībā uz informētības par klimata pārmaiņām, atbildības par vidi un ilgtspējīgas attīstības kā zaļo prasmju un kompetenču integrēšanu izglītības politikā un pirmsskolas izglītības, vispārējās izglītības un augstākās izglītības programmās. Šādi izpētei būtu arī jākoncentrējas uz sociālajām un profesionālajām zaļajām prasmēm un kompetencēm profesionālās izglītības un apmācības (PIA), sākotnējo arodmācību un tālākizglītības un tālākāpmācības sektoros un uz bezdarbnieku un strādājošo profesionālo pilnveidi un pārkvalifikāciju.

1.7. EESK atgādina, ka zaļās prasmes un kompetences ir nepieciešamas visiem iedzīvotājiem – gan jauniešiem, gan vecāka gadagājuma cilvēkiem. Tāpēc būtu jāpievērš lielāka uzmanība, lai tās īstenotu saskaņā ar **Pamatkompetenču satvaru**⁽¹⁾ attiecībā uz visiem izglītības veidiem un tās izmantotu nolūkā uzlabot pilsoniskuma kompetenci, kas ir vajadzīga, lai ņemtos atbildību par vidi, kā arī matemātisko kompetenci un kompetenci dabaszinātnēs, tehnoloģijās un inženierzinātnēs, kurām ir jāatbalsta vides ilgtspēja, jo īpaši saistībā ar zinātnisko un tehnoloģisko progresu. Turklāt zaļās prasmes un vides atbildības jautājumi būtu jāiekļauj visos priekšmetos, jo īpaši ģeogrāfijā, ētikā un filozofijā.

1.8. EESK atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisijas jaunajā Prasmju programmā Eiropai⁽²⁾ (2020) ir pievērsta uzmanība zaļajām prasmēm, taču pauž nožēlu, ka tajā nav izvirzīts mērķis valstīm attiecībā uz pieaugušo līdzdalības daļu kvalitatīvā un iekļaujošā apmācībā vismaz saistībā ar visnepieciešamākajām zaļajām prasmēm un kompetencēm, taču tajā ir izvirzīts mērķis līdzdalībai pieaugušo apmācībā digitālo pamatprasmju jomā.

1.9. EESK atzinīgi vērtē to, ka Eiropas zaļajā kursā⁽³⁾ (2019) sniegta visaptveroša ES stratēģija klimata pārmaiņu mazināšanai un vides aizsardzībai, lai līdz 2050. gadam sasniegtu ES klimatneitralitāti, un to, ka tajā pazīnāmas dažādas stratēģijas, kas tiks īstenotas ar gaidāmo regulējumu, fondiem un valstu reformām. EESK aicina dalībvalstis izveidot valstu politiku, kurā arī vērsta uzmanība uz izglītību tādos jautājumos kā atbildība par vidi un zaļās prasmes, kā arī uz **proaktīvu**

(1) OV C 189, 4.6.2018., 1. lpp.

(2) COM(2020) 274 final.

(3) COM(2019) 640 final.

profesionālo pilnveidi un pārkvalifikāciju, lai atvieglotu taisnīgu pārkārtošanos virzībā uz zaļu ekonomiku visiem, jo īpaši tajās nozarēs strādājošajiem, kurās ir vērojama lejupslīde. EESK atgādina, ka šādām reformām jānotiek, pamatojoties uz efektīvu sociālo dialogu ar skolotāju un darba ņēmēju arodbiedrībām, darba devējiem un apspriežoties ar attiecīgajām pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

1.10. EESK atzinīgi vērtē Eiropas zaļā kursa ierosmi izveidot **Eiropas kompetences satvaru** un iesaka Komisijai to veidot tā, lai to varētu attiecināt uz **formālo, neformālo un ikdienējo** mācīšanos saskaņā ar atvērto sadarbības metodi, kas ļautu iesaistīt izglītības ministriju pārstāvjus, sociālos partnerus no izglītības un apmācības nozarēm un citas ieinteresētās personas, piemēram, jauniešus un ar izglītību saistītās NVO.

1.11. EESK atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Parlaments pieņēma rezolūciju par Eiropas zaļo kursu⁽⁴⁾ un uzsvēra, ka **industriālajā stratēģijā** ir jāiekļauj ietekme uz darbaspēku, kā arī **strādājošo apmācība, pārkvalifikācija un profesionālā pilnveide**,⁽⁵⁾ un EESK atbalsta šīs stratēģijas reģionālo dimensiju un spēcīgu pārvaldību, kurā tiek īstenots sociālais dialogs. EESK uzsver, ka arī uzņēmumiem ir jāveido vides aizsardzības stratēģijas un ka tas rada vajadzību pilnveidot arī darba devēju prasmes.

1.12. EESK aicina turpmākās ES prezidentvalstis un Eiropas Komisiju pastiprināt sadarbību starp **Izglītības padomi, Nodarbinātības padomi un Vides padomi**, lai lēmumu pieņemēji visaugstākajā līmenī cīņu pret klimata pārmaiņām sasaistītu ar nepieciešamību nodrošināt zaļās prasmes un kompetences visos vecumos ikvienā izglītības un apmācības sektora formā un veidā.

1.13. EESK aicina veidot **visaptverošu ES līmeņa stratēģiju**, piemēram, Padomes ieteikumu, izglītības un apmācību uzlabošanai zaļo prasmju un kompetenču jomā, zaļu skolu stratēģiju veidošanai, kā arī darba vietā un ārpus tās pieejamas pieaugušo profesionālās pilnveides un pārkvalifikācijas rezultātā tādu iegūstamo prasmju nodrošināšanai, kas ir nepieciešamas vides aizsardzībai, sabiedrībai un ekonomikas zaļināšanai. Ierosinām, ka šādā Padomes ieteikumā varētu ņemt vērā jaunajā Eiropai paredzētajā Prasmju programmā sniegtos priekšlikumus, lai koncentrētos uz to, kā veidot zaļu attieksmi ikvienam, padarot atbildību par vidi par transversālu kompetenci izglītībā un apmācībā Eiropas izglītības telpā un koncentrējoties uz zaļo prasmju vienlīdzīgu veidošanu jebkurā vecumā, jo īpaši sociāli un ekonomiski nelabvēlīgā situācijā esošo grupu gadījumā. Stratēģijas īstenošanai šādā veidā būtu arī nepieciešams, lai šīs izglītības un apmācības uzlabojums tiktu papildināts ar ilgtspējīgiem un pietiekamiem tehniskajiem, finanšu un personāla resursiem un lai to finansētu no publiskā budžeta.

1.14. EESK uzskata, ka dalībvalstīm būtu jāievieš visaptveroša politika un finansējums, lai **atbalstītu skolotāju un apmācītāju sākotnējo un turpmāko profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu vides aizsardzības jomā** kā transversālu tematu skolotājiem visās tematiskajās jomās un izglītības un apmācību līmeņos un veidos, kā arī īpašas apmācības zaļajās prasmēs un kompetencēs. Dalībvalstīm būtu arī jāgarantē pienācīgs profesionālais atbalsts skolotājiem un pasniedzējiem un jānodrošina viņiem atbilstīgi, atjaunināti mācību materiāli, rīki, metodes un apmācības prakse šajā jomā.

1.15. EESK atgādina, ka zaļo prasmju apguve darbavietā palielinātu strādājošo, vadītāju un ieinteresēto personu noturību un pielāgošanās spēju, vienlaikus sekmējot zaļu izaugsmi. EESK aicina atbalstīt sadarbību un resursu apvienošanu starp uzņēmumiem (jo īpaši MVU), lai izpildītu apmācību vajadzības saistībā ar vispārīgajām un speciālajām zaļajām prasmēm un kompetencēm.

1.16. EESK aicina nodrošināt **ES finansējumu, kas ļautu apgūt zaļās prasmes un kompetences vides aizsardzības jomā**, – piemēram, programma **Erasmus+**, ESF+, atveseļošanas pasākumu kopums un Taisnīgas pārkārtošanās fonds būtu jākoncentrē uz finansiāla atbalsta sniegšanu zaļo prasmju veidošanai jebkurā vecumā.

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta 2020. gada 15. janvāra rezolūcija par Eiropas zaļo kursu.

⁽⁵⁾ Mūsu izcēlums.

1.17. EESK aicina veikt **Eiropas pusgada zaļināšanu** ⁽⁶⁾ un prasa Komisijai strādāt ar izglītības ministrijām, attiecīgajiem sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai ES dalībvalstīm sagatavotu konkrētai valstij adresētus ieteikumus par zaļo prasmju un kompetenču veicināšanu visos izglītības un apmācību līmeņos un veidos no **pirmsskolas izglītības līdz augstākajai izglītībai un pieaugušo izglītībai**, ņemot vērā efektīvu atbalstu pieaugušajiem darba vietās un ārpus tām.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1. Klimata pārmaiņu problēmas risināšana ļoti lielā mērā ietekmē sociālos apstākļus, izglītību, nodarbinātību un darba tirgu. Eiropā 2019. gadu raksturo īpaši nozīmīgas iedzīvotāju akcijas, kad daudzi, jo īpaši skolēni, prasīja publiskā sektora struktūrām steidzami un vērienīgi rīkoties, lai mazinātu klimata pārmaiņu ietekmi. Atbildība par vidi un zaļās prasmes ir vajadzīgas ikvienam – patērētājiem, plašai sabiedrībai, kā arī politikas veidotājiem, uzņēmumiem un strādājošajiem. Tās ir nepieciešamas katrā nozarē un darbībā gan darbā (no stratēģiskās plānošanas un inovācijas līdz pamatlīmeņa darbam rūpnīcās un pakalpojumu jomā), gan ikdienā (piemēram, saistībā ar mājokli, transportu un patēriņu), galvenokārt kā katras profesijas integrēta daļa, kaut arī dažus amatus var uzskatīt par “vides speciālistu” amatiem.

2.2. Covid-19 pandēmijas izraisītajiem ekonomikas traucējumiem nevajadzētu padarīt klimata politiku par zemāka līmeņa prioritāti valdībām un cilvēkiem visā Eiropā. Eiropas politiķi, uzņēmumi, likumdevēji un aktīvisti ir aicinājuši savus līderus veikt zaļus ieguldījumus, lai atjaunotu izaugsmi pēc koronavīrusa pandēmijas. Tam pamatā ir pieņēmums, ka cīņa pret klimata pārmaiņām un biodaudzveidības veicināšana palīdz atjaunot spēcīgāku ekonomiku. Fiskālo stimulu pasākumi pēc Covid-19 sniegs iespēju uzsākt pārveidojošu un zaļu atgūšanos, radot zaļas darbvietas.

2.3. Tikmēr vairākās valstīs ir notikuši plaši protesti fiskālo un sociālo reformu dēļ, ko daļa iedzīvotāju uzskata par netaisnīgām. Šie nesenie notikumi apliecina, ka steidzami ir vajadzīga vērienīga un ievērojama klimata politika, kurai būtu jābūt iekļaujošai un jāatbalsta neaizsargātākie reģioni, nozares, strādājošie un iedzīvotāji kopumā. Minētā klimata politika arī **ietekmē formālo, neformālo un ikdienējo mācīšanās neatkarīgi no vecuma**, un zaļās prasmes, atbildība par vidi un ilgtspējīga attīstība būtu transversāli jāintegrē mācīšanās rezultātos (zināšanas, prasmes, attieksme un vērtības) katrā izglītības nozarē, mācekļībās un darba ņēmēju apmācībās zaļajās nozarēs un ārpus tām. Zaļās prasmes un kompetences būtu jāsaprot kā tādas, kas sabiedrībai un ekonomikai ir vajadzīgas saistībā ar vides prasībām. Vides jautājumi aptver plašu tematisko klāstu – no klimata pārmaiņām un piesārņojuma līdz dabas resursiem un biodaudzveidībai.

2.4. Izglītība ir ļoti svarīga, lai uzlabotu informētību par vides problēmām un veidotu tādu attieksmi un rīcību, kas var radīt ietekmi. Lai gan saskaņā ar ESAO datiem ⁽⁷⁾ daudzi 15 gadus vecie iedzīvotāji vides aspektā uz savu nākotni raugās pesimistiski ⁽⁸⁾, daudzas valstis jau ir iekļāvušas **vides tēmas savās programmās** un skata tādus jautājumus kā reciklēšana, ikdienas patēriņa modeļi un ilgtspējīga rīcība. Skolas ir skolēniem būtisks informācijas avots par vides jautājumiem un vieta, kur sagatavot atbildīgus un kritiski domājošus pilsoņus ar apziņu un izpratni par vides problēmu cēloņiem un sekām, kā arī ar zināšanām, prasmēm un attieksmi, kas vajadzīga, lai rastu ilgtspējīgākus risinājumus. Taču ir vajadzīga plašāka informācija par ES dalībvalstu politiku attiecībā uz informētības par klimata pārmaiņām, atbildības par vidi un ilgtspējīgas attīstības kā zaļu prasmju un kompetenču integrēšanu pirmsskolas izglītības, vispārējās izglītības un augstākās izglītības programmās.

⁽⁶⁾ Vides padome, 2019. gada 5. marts.

⁽⁷⁾ ESAO (2014), *Trends shaping education 2014* (Izglītību veidojošās tendences 2014. gadā), *Spotlight 4*.

⁽⁸⁾ ESAO (2019), *Avvisati, F., Is there a generational divide in environmental optimism? (Vai vides optimismsā pastāv paaudžu atšķirības?)*, *PISA in Focus*, Nr. 95.

2.5. Zaļās prasmes un kompetences ir nepieciešamas visiem iedzīvotājiem neatkarīgi no vecuma. Zaļās prasmes ir transversāls apzīmējums, kas ir saistīts ar spēju integrēt vides aspektus citās prasmēs. Tam ir nepieciešama pietiekama izpratne un zināšanas par vides jautājumiem, taču vienlaikus arī stabils vispārējo prasmju un ar darbu saistīto prasmju pamats. Pamatkompetenču satvarā⁽⁹⁾ ir minēts, ka *matemātiskajai kompetencei un kompetencei dabaszinātnēs, tehnoloģijās un inženierzinātnēs* ir jāatbalsta vides ilgtspēja, jo īpaši saistībā ar zinātnes un tehnoloģiju progresu, un ir vajadzīga pilsoniskuma kompetence, lai uzņemtos atbildību par vidi. STEM kompetences ir nozīmīgs pamats, lai izprastu vides jautājumus un arī rastu risinājumus problēmām. Arī tādas kompetences kā kritiskā domāšana, radošums un sadarbība/komandas darbs ir svarīgas, lai sekmētu vidiski apzinīgu un aktīvu pilsoniskumu.

2.6. Saskaņā ar ESAO datiem, lai gan vairumā valstu tikai nelielā daļā skolu ir īpaši ar vidi saistīti mācību priekšmeti, šis jautājums bieži tiek apspriests citu pamatprogrammu ietvaros un daudzas skolas piedāvā ārpuskolas pasākumus vides jomā⁽¹⁰⁾. Taču vēl nav īpašu **starpautisko pētījumu** par valstu stratēģijām un programmām vides zinātnē, attieksmē pret vidi un īpaši zaļo prasmju veidošanai un šādu prasmju novērtēšanai. Tāpēc EESK aicina Eiropas Komisiju pastiprināt izpēti attiecībā uz zaļo prasmju un kompetenču veidošanu dalībvalstīs un balstīt savu politikas stratēģiju uz šādu izpēti.

2.7. Ekonomikas zaļināšana nozīmē ražot produktus un pakalpojumus, izmantojot mazāk enerģijas un izejvielu un samazinot oglekļa dioksīda emisijas. Tas attiecas uz visām saimnieciskajām darbībām visās nozarēs un savā darbības jomā ietver strādājošos un patērētājus⁽¹¹⁾. Pāreja uz mazoglekļa ekonomiku nozīmē strukturālas izmaiņas visās nozarēs un profesijās, rodoties jaunām zaļām profesijām vai augot pieprasījumam pēc tām. Taču visvairāk ir nepieciešama esošo profesiju zaļināšana. Tas nozīmē **virtni jaunu prasmju, kas liek atjaunināt programmas**, vai pat jaunas kvalifikācijas visos izglītības un apmācību līmeņos.

2.8. Katrā profesijā ir īpaši vides aspekti, kas jāņem vērā. Lai gan ekonomikas zaļināšana rada vajadzības pēc prasmēm, jo īpaši konkrētās nozarēs, piemēram, enerģētikā un resursu efektīvā izmantošanā, būvniecībā vai ražošanā, pāreja uz aprites ekonomiku rada vajadzību pēc zaļām prasmēm plašā nozaru klāstā. Šādi jauni prasmju kopumi ir arī jāatspoguļo dažādos izglītības sektoros, tostarp profesionālajā izglītībā un apmācībā (PIA) – no sākotnējām arodniecībām līdz tālākai profesionālajai izglītībai un apmācībai, kā arī mācekļību programmās. Šīs jaunās zaļās prasmes var sniegties no ļoti tehniskām un ar konkrētu darbu saistītām prasmēm līdz vispārīgākām, piemēram, tādām kā atbildīga resursu izmantošana, kas var būt svarīga visās profesijās, hierarhijas līmeņos un nozarēs⁽¹²⁾.

2.9. Joprojām nav **visaptverošas ES līmeņa stratēģijas**, piemēram, Padomes ieteikuma, izglītības un apmācību uzlabošanai zaļo prasmju un kompetenču jomā, zaļu **skolu** stratēģiju veidošanai, kā arī darba vietā un ārpus tās pieejamas pieaugušo profesionālās pilnveides un pārkvalifikācijas rezultātā tādu iegūstamo prasmju nodrošināšanai, kas ir nepieciešamas vides aizsardzībai, sabiedrībai un ekonomikas zaļināšanai. EESK atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisijas jaunajā Prasmju programmā Eiropai⁽¹³⁾ (2020) ir pievērsta uzmanība zaļajām prasmēm, taču pauž nožēlu, ka tajā nav izvirzīts mērķis valstīm attiecībā uz to pieaugušo līdzdalības daļu, kuriem ir vismaz nepieciešamākās zaļās prasmes un kompetences, taču tajā ir izvirzīts mērķis līdzdalībai pieaugušo apmācībā digitālo pamatprasmju jomā. Ierosinām, ka šādā Padomes ieteikumā varētu ņemt vērā jaunajā Eiropai paredzētajā Prasmju programmā sniegtos priekšlikumus, lai pievērstos

⁽⁹⁾ OV C 189, 4.6.2018., 1. lpp.

⁽¹⁰⁾ ESAO (2012), *How 'green' are today's 15-year-olds?* (Cik "zaļi" ir mūsdienu 15 gadus vecie iedzīvotāji?). *PISA in Focus*, Nr. 15.

⁽¹¹⁾ Eurofound (2011), *Industrial relations and sustainability: the role of social partners in the transition towards a green economy* (Sociālo partneru attiecības un ilgtspēja. Sociālo partneru loma pārejā uz zaļu ekonomiku).

⁽¹²⁾ Cedefop (2019), *Skills for green jobs: 2018 update* (Prasmes zaļām darbvietām, 2018. gada atjauninājums). Eiropas kopsavilkuma ziņojums. Cedefop pētījumos skatīta attīstība Vācijā, Dānijā, Spānijā, Igaunijā, Francijā un Apvienotajā Karalistē.

⁽¹³⁾ COM(2020) 274 final.

tam, kā veidot zaļu attieksmi ikvienam, padarot atbildību par vidi par transversālu kompetenci izglītībā un apmācībā Eiropas izglītības telpā un koncentrējoties uz zaļo prasmju vienlīdzīgu apguvi attiecībā uz visiem vecumiem, dzimumiem un sociāli un ekonomiski nelabvēlīgā situācijā esošo grupu gadījumā.

2.10. Pāreja uz aprites un mazoglekļa ekonomiku nenovēršami mainīs nozaru un ar profesiju saistītās struktūras, radot gan iespējas, gan sarežģījumus, tostarp nozares, kurās ir vērojama lejupslīde, un nozares, kurās ir grūti atrast darbiniekus. Šādā skatījumā īpaši pielāgota pieeja neaizsargātākām pieaugušo grupām, piemēram, mazprasmīgām personām⁽¹⁴⁾, radītu papildu sociālekonomiskos ieguvumus.

2.11. Būtu jāievieš visaptveroša politika un finansējums, lai atbalstītu skolotāju un apmācītāju sākotnējo un turpmāko profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu vides aizsardzības jomā kā transversālu tēmu skolotājiem visās tematiskajās jomās un izglītības un apmācību līmeņos un veidos, kā arī īpašas apmācības zaļajās prasmēs un kompetencēs. Būtu arī jānodrošina pienācīgs profesionālais atbalsts skolotājiem un pasniedzējiem, kā arī atbilstīgi, atjaunināti mācību materiāli, rīki, metodes un apmācības prakse šajā jomā.

2.12. Saskaņā ar neseniem pētījumiem⁽¹⁵⁾ apmācību programmas bezdarbnieku vai strādājošo prasmju veidošanai parasti nav īpaši vērstas uz zaļajām prasmēm, lai gan nozaru organizācijas un labdarības/bezpeļņas organizācijas reizēm šādas prasmes aktīvi veido. Tas var norādīt uz vājo saikni, kas konstatēta starp vides politiku un politiku nodarbinātības un prasmju jomā, tostarp prasmju paredzēšanu. Aplūkotajās valstīs zaļās prasmes un darbvietas reti ir pats galvenais, uz ko regulējumā, politikā un stratēģijās ir vērsta uzmanība. Arī uzņēmumiem paredzētas subsīdijas un zaļo prasmju veidošanas stimuli ir reti.

3. Īpašas piezīmes

3.1. EESK norāda, ka saskaņā ar **ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem (IAM)** valstīm ir jārikojas iekļaujošas, taisnīgas un kvalitatīvas izglītības (4. IAM) un klimata pārmaiņu (13. IAM) jomā. Konkrēti, 13.3. mērķuzdevums ir “uzlabot izglītību, izpratnes veicināšanu un cilvēcisko un institucionālo spēju klimata pārmaiņu mazināšanas, pielāgošanās, ietekmes mazināšanas un agrīnās brīdināšanas jomās”. 4.7. mērķuzdevums ir “nodrošināt, ka visi apmācāmie apgūst zināšanas un prasmes, kas vajadzīgas ilgtspējīgas attīstības veicināšanai”, kas ir paredzēts ne tikai nolūkā uzlabot prasmju kopumus un veicināt ekonomiku, bet arī lai sekmētu **globālu un aktīvu demokrātisko pilsoniskumu un mieru**.

3.2. EESK uzsver nepieciešamību īstenot **Eiropas sociālo tiesību pīlāra (ESTP)** pirmo principu, proti, visiem pieaugušajiem Eiropā nodrošināt tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu izglītību, apmācību un mūžizglītību nolūkā uzlabot zaļo prasmju radīšanu un kompetenci visiem, un šā principa īstenošanu atbalstīt ar ilgtspējīgu publisko finansējumu, par ko panākta vienošanās ar sociālajiem partneriem un pilsonisko sabiedrību.

3.3. EESK atzinīgi vērtē to, ka 2019. gada 11. decembrī publicētajā Eiropas zaļajā kursā⁽¹⁶⁾ sniegta visaptveroša ES stratēģija klimata pārmaiņu mazināšanai un vides aizsardzībai, lai līdz 2050. gadam sasniegtu ES klimatneitralitāti, un to, ka tajā paziņotas dažādas stratēģijas, kas tiks īstenotas ar gaidāmu regulējumu, fondiem un valstu reformām. EESK ir īpaši gandarīta par to, ka Eiropas zaļajā kursā uzsvērts: “Skolām, mācību iestādēm un augstskolām ir labas iespējas sadarboties ar skolēniem, vecākiem un plašu sabiedrību, rosinot pārmaiņas, kas vajadzīgas, lai pārkārtošanās noritētu sekmīgi.” Eiropas zaļajā kursā arī uzsvērts, ka ir svarīga proaktīva profesionālā pilnveide un pārkvalifikācija, lai sekmētu taisnīgu pārkārtošanos uz zaļu ekonomiku visiem, jo īpaši tajās nozarēs strādājošajiem, kurās vērojama lejupslīde.

⁽¹⁴⁾ Sk. *Cedefop (2020), Empowering adults through upskilling and reskilling pathways* (Iespēju došana pieaugušajiem, izmantojot profesionālo pilnveidi un pārkvalifikāciju), 1. sējums: pieaugušie iedzīvotāji ar profesionālās pilnveides un pārkvalifikācijas potenciālu, visaptverošs pārskats par mazprasmīgiem pieaugušajiem ES 27 dalībvalstīs un Apvienotajā Karalistē.

⁽¹⁵⁾ *Cedefop (2019), Skills for green jobs: 2018 update* (Prasmes zaļām darbvietām, 2018. gada atjauninājums). Eiropas kopsavilkuma ziņojums. Šajos pētījumos skatīta attīstība Vācijā, Dānijā, Spānijā, Igaunijā, Francijā un Apvienotajā Karalistē.

⁽¹⁶⁾ COM(2019) 640 final.

3.4. Eiropas zaļajā kursā paziņots Eiropas Komisijas plāns sagatavot “**Eiropas kompetences satvaru**, kas palīdzēs pilnveidot un novērtēt zināšanas, prasmes un attieksmi klimata pārmaiņu un ilgtspējīgas attīstības jomā. Tā arī nodrošinās palīgmateriālus un veicinās labas prakses apmaiņu ES skolotāju apmācības programmu tīklos.” EESK atzinīgi vērtē šo ierosinājumu un iesaka Komisijai izveidot tādu kompetences satvaru, ko varētu attiecināt uz **formālo, neformālo un ikdienējo mācīšanos** saskaņā ar atvērto sadarbības metodi, kas iesaistītu izglītības ministriju pārstāvjus, sociālos partnerus no izglītības un apmācības nozarēm un citas ieinteresētās personas, piemēram, jaunatnes un izglītības jomas NVO.

3.5. Formālās mācīšanās aspektā zaļās prasmes un mācīšanās un mācīšanas koncentrēšana uz klimata pārmaiņām ir saistīta ar lielāku demokrātiju skolu darbībā un ar “zaļās kultūras” mācīšanās vidi, kas sekmē to, ka **veidojas zaļās skolas**, kuras, nodrošinot atbilstošu, klimatam nekaitīgu un vidi saudzējošu infrastruktūru, ilgtspējīgi darbojas partnerībā ar visu skolu kopieni un skolēnus sagatavo klimata pārmaiņu mazināšanai kā aktīvus pilsoņus, kuri to darīs arī savās turpmākajās darbvietās.

3.6. Lai veicinātu mazoglekļa, resursefektīvu un sociāli iekļaujošu ekonomiku, ir jāattīsta zaļās prasmes, sadarbībā ar attiecīgiem dalībniekiem īstenojot **aktīvas valstu izglītības/apmācības un prasmju stratēģijas**, uzturot efektīvu sociālo dialogu un apspriežoties ar attiecīgajām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, tostarp skolēniem, jauniešiem, skolotājiem un vecāku organizācijām. Šādas stratēģijas ir arī jāveido un jāatjaunina, pamatojoties uz efektīvu prasmju paredzēšanas un pielāgošanas sistēmu⁽¹⁷⁾, kurā iesaistītas visas attiecīgās ieinteresētās personas, jo īpaši sociālie partneri un jaunatnes un izglītības jomas NVO, un ņemti vērā citi politikas mērķi, piemēram, attiecībā uz izglītību, nodarbinātību, vides aizsardzību, aprites ekonomiku un migrāciju. Tas ļautu savlaicīgi un mērķtiecīgi nodrošināt izglītību un apmācību par zaļajām prasmēm, kas būtu atbilstošas sabiedrības un ekonomikas vajadzībām. Ciktāl pārkārtošanās uz aprites ekonomiku tiek uzskatīta par stratēģisku mērķi dalībvalstīm, zaļo prasmju apguves veicināšana būtu arī jāsaista ar valstu izaugsmes stratēģijām, lai nodrošinātu, ka izglītības un apmācības iniciatīvas atbilst valstu stratēģiskajiem mērķiem.

3.7. Papildus formālajai izglītībai neformālie apstākļi sekmē iedzīvotāju izglītošanu par vides aizsardzību, radot iespēju un nosacījumus, kas ļauj jauniešiem iegūt zināšanas, kā arī prasmes, vērtības, attieksmi un videi labvēlīgas darbības, kas nepieciešamas, lai kļūtu par ekoloģiski domājošiem iedzīvotājiem. “Ekoloģiski domājošs iedzīvotājs ir spējīgs un motivēts piedalīties sabiedrībā arī kā pārmaiņu veicinātājs, kas palīdz atrisināt mūsdienu problēmas vides jomā, novērst jaunu problēmu radīšanu, kā arī sasniegt ilgtspēju un atjaunot mūsu (cilvēku) attiecības ar dabu. Pedagoģijas metodes, tostarp konkrētajiem apstākļiem piemērota izglītība, ekoloģiski domājošu iedzīvotāju izglītošana, ekotaisnīguma pedagoģija, rīcības kompetence un sociāli zinātniska mācīšanās, kas balstīta uz izziņu, var veicināt jauniešu kompetenci dziļai pilsoniskai līdzdalībai, kas nepieciešama, lai īstenotu vides un sociālās pārmaiņas⁽¹⁸⁾.” Tāpēc ir būtiski svarīgi atbalstīt **neformālās izglītojošās programmas un organizācijas, kas izmanto šādas profesionālās pilnveides metodes**, jo tās papildina formālo izglītību skolās.

3.8. Sekojot tās pašas pirmās **Apvienotās padomes sanāksmes** paraugam – sanāksme, kas 2019. gadā pulcēja ES finanšu un izglītības ministrus⁽¹⁹⁾, – Komiteja aicina turpmākās ES prezidentvalstis un Eiropas Komisiju pastiprināt sadarbību starp Izglītības padomi, Nodarbinātības padomi un Vides padomi, lai lēmumu pieņēmēji visaugstākajā līmenī sasaistītu klimata pārmaiņu mazināšanu ar nepieciešamību nodrošināt zaļās prasmes un kompetences neatkarīgi no vecuma.

⁽¹⁷⁾ Vairāk informācijas par prasmju paredzēšanu un pielāgošanu visaptverošā prasmju pārvaldības sistēmā sk. *Cedefop* tīmekļa vietnē par prasmju paredzēšanu un pielāgošanu. Attiecībā uz zaļo prasmju paredzēšanas svarīgumu sk. *Cedefop* (2019), *Skills for green jobs: 2018 update* (Prasmes zaļām darbvietām, 2018. gada atjauninājums).

⁽¹⁸⁾ Paraskeva-Hadjichambi D. un citi. (2020) *Educating for Environmental Citizenship in Non-formal Frameworks for Secondary Level Youth*. Krājumā *Hadjichambis A. un citi. (eds) Conceptualizing Environmental Citizenship for 21st Century Education. Environmental Discourses in Science Education*, 4. sēj. Springer, Cham.

⁽¹⁹⁾ Izglītības un finanšu ministru kopīgā sesija.

3.9. EESK arī atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Parlaments pieņēma rezolūciju par Eiropas zaļo kursu ⁽²⁰⁾, kurā tas “uzsver, ka **rūpniecības stratēģijā** būtu pienācīgi jāņem vērā ietekme uz darbaspēku, kā arī uz **darba ņēmēju apmācīšanu, pārkvalificēšanu un kvalifikācijas celšanu** ⁽²¹⁾; aicina Komisiju rūpīgi izvērtēt šīs stratēģijas reģionālo dimensiju, nodrošinot, ka neviena persona un reģions netiek atstāts novārtā; uzstāj, ka stratēģijā ir jāiekļauj sociālais dialogs, kurā pilnībā tiek iesaistīti darba ņēmēji”. EESK uzsver, ka arī uzņēmumiem ir jāveido stratēģijas vides aizsardzībai un ka tas rada vajadzību pilnveidot arī darba devēju prasmes.

3.10. Atbildība par vidi sākas ar cilvēku informēšanu par to, kādus tehniskus risinājumus sākt izmantot ekonomikas, privātās dzīves un mājsaimniecību zaļināšanai. Šajā nolūkā ir būtiski svarīgi ieviest pasākumus, lai uzņēmumiem, publiskajām struktūrām un mājsaimniecībām sniegtu vairāk tehnoloģiski zaļo risinājumu, kā arī praktiskas apmācības šādu tehnoloģisku risinājumu izmantošanā. Tādējādi taisnīgas pārkārtošanās stratēģijai ⁽²²⁾ būtu **jāatbalsta kompetences un prasmju veidošana visiem pieaugušajiem neatkarīgi no vecuma** gan darba vietā, gan ārpus tās, kā arī jāpalīdz viņiem attiecībā uz izvēlēm un pārkārtošanos karjeras ziņā un attiecībā uz ilgtspējīga dzīvesveida ievērošanu.

3.11. Eiropas sociālo tiesību pilāra pirmais princips ir jāpadara par realitāti, lai nodrošinātu, ka visiem pieaugušajiem ir vienlīdzīga piekļuve kvalitatīvai un iekļaujošai apmācībai un mūžizglītībai gan darba vietās, gan ārpus tām, saistībā ar zaļām prasmēm, kompetenci, zaļām tehnoloģijām un speciālajām un vispārīgajām zaļajām prasmēm konkrētās profesijās, kas liek atzīt apmācības, lai uzlabotu kvalifikāciju līmeni. Strādājošajiem jebkurā prasmju līmenī un jebkāda lieluma uzņēmumā neatkarīgi no nozares un ģeogrāfiskā apgabala, kurā tie strādā, ir jāsaņem efektīvs atbalsts apmācību uzlabošanai zaļo prasmju un zaļām darbvietām nepieciešamo prasmju jomā. Šāds atbalsts ir jāveido kā valsts un nozares stratēģija, iesaistot nozaru prasmju padomes un sociālos partnerus un īpaši pievēršot uzmanību nodrošinātāju apmācību kvalitātei.

3.12. ES ir jāpalielina ieguldījumi, lai samazinātu oglekļa dioksīda emisijas un oglekļa pēdu, izmantojot projektus, kas var arī radīt kvalitatīvas darbvietas. **Finansējums zaļajām prasmēm un kompetencei vides aizsardzības jomā** ir būtiski svarīgs kā programmas **Erasmus+** sastāvdaļa, lai atbalstītu jauniešu un izglītības sadarbības projektus cīņā pret klimata pārmaiņām, mobilitātē un studentu, jauniešu un darbinieku mācību apmaiņā, veidojot zaļas skolas un nodrošinot skolotāju apmācību. EESK norāda, ka Komisija ir veikusi darbu, lai sniegtu dalībvalstīm jaunus finanšu resursus nolūkā padarīt skolu ēkas un darbības ilgtspējīgākas, tiecoties 2020. gadā izmantot 3 miljardus EUR ieguldījumiem skolu infrastruktūrā. Mēs atbalstām to, ka citi ES fondi, piemēram, ESF+, atveseļošanas pasākumu kopums un Taisnīgas pārkārtošanās fonds, ir jākoncentrē uz finansiālā atbalsta sniegšanu, lai veidotu zaļās prasmes visiem neatkarīgi no vecuma. Vienlaikus ir jānodrošina ilgtspējīgi publiskie ieguldījumi izglītībā un apmācībā ⁽²³⁾.

3.13. Atbalsts pieaugušo apmācībai ir nozīmīgs ieguvums indivīdam, darba devējam un visai ekonomikai saistībā ar būtisku **darba pasaules pārveidi**, ko galvenokārt nosaka klimata pārmaiņas. Darbaspēka **profesionālās pilnveides un pārkvalifikācijas finansēšana**, izmantojot ESF+, citus Eiropas fondus, valstu nodarbinātības dienestu atbalstu un darba devēju ieguldījumu ir ārkārtīgi svarīga un būtu jāatbalsta ar efektīvām profesionālās pilnveides un pārkvalifikācijas stratēģijām. Atbalsts sadarbībai un resursu apvienošana starp uzņēmumiem, lai izpildītu apmācību vajadzības, var būt īpaši noderīgi MVU, kuriem trūkst laika un resursu, lai tie nodrošinātu apmācību paši ⁽²⁴⁾. Zaļo prasmju ieguve darbavietā palielinātu strādājošo, vadītāju un ieinteresēto personu noturību un pielāgošanās spēju, vienlaikus sekmējot zaļo izaugsmi.

⁽²⁰⁾ Eiropas Parlamenta 2020. gada 15. janvāra rezolūcija par Eiropas zaļo kursu.

⁽²¹⁾ Mūsu izcēlums.

⁽²²⁾ Taisnīgas pārkārtošanās mehānisms ir daļa no Eiropas zaļā kursa investīciju plāna un mobilizēs vismaz 100 miljardus EUR investīcijās, lai sniegtu papildu mērķorientēto atbalstu reģioniem, kurus visvairāk ir skārusi pārkārtošanās virzībā uz klimatneitrālu ekonomiku un kam ir vismazāk spēju šos sarežģījumus pārvarēt.

⁽²³⁾ OV C 262, 25.7.2018., 1. lpp.

⁽²⁴⁾ Cedefop (2019), *Skills for green jobs: 2018 update* (Prasmes zaļām darbavietām, 2018. gada atjauninājums). Pētījumos skatīta attīstība Vācijā, Dānijā, Spānijā, Igaunijā, Francijā un Apvienotajā Karalistē.

3.14. EESK atzinīgi vērtē to, ka Vides padome 2020. gada 5. martā tikās un apsprieda zaļo kursu un **Eiropas pusgada zaļināšanu** ⁽²⁵⁾, un prasa Komisijai strādāt ar izglītības ministrijām, attiecīgajiem sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai ES dalībvalstīm sagatavotu konkrētai valstij adresētus ieteikumus par zaļo prasmju un kompetences veicināšanu visos izglītības un apmācību līmeņos un veidos no pirmsskolas izglītības līdz augstākajai izglītībai un pieaugušo izglītībai, ņemot vērā efektīvu atbalstu pieaugušajiem darba vietās un ārpus tām.

Briselē, 2020. gada 2. decembrī.

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja*
Christa SCHWENG

⁽²⁵⁾ Vides padome, 2019. gada 5. marts.